

Unge og midlertidig beskæftigelse i Europa

Resumé

Indledning

Siden begyndelsen af den økonomiske og finansielle krise i 2008 er antallet af unge i beskæftigelse i hele EU faldet betydeligt. I midten af 2013 var arbejdsløsheden blandt personer på 24 år og derunder steget til over 23 %. Et stort antal arbejdstagere i denne aldersgruppe er ansat på midlertidige og ikke på tidsbegrænsede kontrakter (42 % i forhold til kun 10 % af arbejdstagerne i alderen 25-64 år). Selv om midlertidige eller tidsbegrænsede kontrakter kan være et springbræt i overgangen fra uddannelse til arbejde, kan de også fange unge i usikre job.

Denne komparative rapport fra European Restructuring Monitor er baseret på data fra korrespondenter i de 28 EU-medlemsstater og Norge. Den undersøger årsagerne til stigningen i antallet af midlertidige ansættelseskontrakter i hele EU og ser nærmere på situationen vedrørende adgangen til social beskyttelse for unge på midlertidige eller tidsbegrænsede kontrakter. Den gennemgår de foranstaltninger, der er indført i forskellige lande for at regulere anvendelsen af disse kontrakter – ofte med henblik på at fremme overgangen til standardkontrakter – og præsenterer endelig arbejdsmarkedsparternes holdninger i forbindelse med emnet.

Politisk kontekst

I de fleste lande i Europa er anvendelsen af midlertidige ansættelseskontrakter reguleret: Den maksimale varighed er begrænset, og det samme gælder det antal gange, kontrakten kan forlænges. Det nærmere indhold af en sådan regulering og begrænsningens omfang varierer imidlertid markant fra land til land. I nogle lande – navnlig Grækenland, Litauen, Nederlandene, Polen, Rumænien og Spanien – er bestemmelserne blevet lempet under krisen i håbet om at stimulere jobskabelsen, selv om det i

de fleste tilfælde er gjort klart, at dette kun gælder midlertidigt. I de fleste lande er begrænsningerne blevet fastholdt; i Italien og Slovakiet er de blevet skærpet for at tilskynde flere arbejdsgivere til at ansætte medarbejdere på standardkontrakter. Dette afspejler et ønske i hele Europa, som Europa-Kommissionen også har givet udtryk for i sin meddelelse fra juni 2013, *Fælles indsats for EU's unge* – En opfordring til at gøre mere for at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden, dvs. at det prioriteres at øge jobmulighederne for unge, men at dette ikke må ske på bekostning af lavere jobkvalitet og øget usikkerhed.

Væsentlige konklusioner

- Anvendelsen af midlertidige ansættelseskontrakter til unge havde været stigende i de fleste lande, inden recessionen satte ind i slutningen af 2008, hvilket afspejler arbejdsgiveres ønske om lettere at tilpasse deres arbejdsstyrke i takt med, at markedsvilkårene ændrede sig. Der blev også peget på den stigende anvendelse af praktikophold og prøvetid som en måde, hvorpå arbejdsgivere kan vurdere nye medarbejderes kompetencer, inden de tilbydes fast stilling.
- Den økonomiske recession i 2008-2009 resulterede i et uforholdsmæssigt stort fald i antallet af unge beskæftiget i midlertidige job, da mange tidsbegrænsede kontrakter ikke blev forlænget af arbejdsgivere, der ønskede at reducere omkostningerne hurtigt. Siden da har der imidlertid været en relativ stigning i sådanne kontrakter, hvilket er tegn på arbejdsgivernes tilbageholdenhed med at skabe faste job i et klima af økonomisk usikkerhed og af den genopståede tendens til praktikophold og prøvetid.

- Med nogle få undtagelser har unge på midlertidige kontrakter i princippet samme ret til social beskyttelse som personer, der er ansat på standardkontrakter. I praksis betyder den kortvarige karakter af deres ansættelse imidlertid, at de ofte ikke har indbetalt tilstrækkelige bidrag til at kunne modtage støtte, f.eks. arbejdsløshedsunderstøttelse, ydelser ved sygdom og barselsydelser.
- I en række lande og sektorer er proforma selvstændig erhvervsvirksomhed (når der indgås kontrakt med en selvstændig om at levere tjenesteydelser til en enkelt kunde eller arbejdsudbyder på stort set samme måde, som hvis vedkommende var arbejdstager) udbredt. Denne praksis anvendes af arbejdsgivere som et middel til at reducere beskæftigelsesomkostningerne ved at nedsætte de bidrag til sociale ordninger, der skal betales, og undgå de omkostninger, der følger af lovgivningen om sikkerhed i ansættelsen.
- Selvstændige er i de fleste lande ikke i så høj grad berettiget til sociale ydelser som arbejdstagere, da bidragsindbetalingen normalt er frivillig. Der er sandsynlighed for, at unge i lavtlønsjob ikke indbetaler bidrag for at undgå de ekstra omkostninger, der er forbundet hermed. Dette gælder ligeledes for retten til forsikringsbaserede pensioner.
- Selv om midlertidige kontrakter kan være et springbræt til fast job, navnlig hvis der er tale om praktikophold og prøvetid, er der dokumentation for, at det relative antal unge, der gennemfører overgangen til faste stillinger, er faldet i kriseperioden.
- Stigningen i midlertidigt arbejde blandt unge kan til dels forklares ved foranstaltninger, der er truffet for at stimulere beskæftigelsen af unge, f.eks. offentlig finansiering af praktikprogrammer og statstilskud til arbejdsgivere, der ansætter unge.
- I en række lande er der indført løntilskud i en form, som giver arbejdsgivere et incitament til at skabe faste i stedet for midlertidige job.

- I mange lande udgør unge på midlertidige kontrakter ikke et vigtigt politisk emne for arbejdsmarkedsparterne stillet over for de presserende behov som følge af den økonomiske krise. I de tilfælde, hvor emnet debatteres, er der ofte en forståelig konflikt mellem holdningerne blandt arbejdsgivere, der sætter pris på den fleksibilitet, som midlertidige kontrakter giver, og fagforeninger, der fremhæver den implicitte jobusikkerhed i forbindelse med sådanne kontrakter.

Politiske anbefalinger

Selv om stigningen i den midlertidige beskæftigelse blandt unge giver anledning til bekymring i betragtning af den usikkerhed, der er kendetegnende for denne type kontrakt, er det vigtigt at bemærke, at personer i midlertidige job ofte enten ikke ønsker et fast job eller er under uddannelse eller på prøvetid, der kunne føre til en fast stilling. De offentlige myndigheder skal imidlertid sikre, at anvendelsen af tidsbegrænsede kontrakter ikke misbruges.

Det er også nødvendigt, at de offentlige myndigheder overvåger selvstændig beskæftigelse nøje. Selv om der mangler direkte dokumentation for, hvor ægte nogle former for selvstændig beskæftigelse er, ser det ud til, at en stigning i antallet af selvstændige erhvervsdrivende i nogle lande skyldes arbejdsgivere, der ikke ønsker at ansætte permanent arbejdskraft og tilbyde dem den beskyttelse, som en standardansættelseskontrakt giver.

Der skal tages fat på spørgsmålet om social beskyttelse for at sikre, at unge og andre i midlertidige job har tilstrækkelig adgang til ydelser, når deres kontrakt udløber, eller hvis de er ude af stand til at arbejde på grund af f.eks. sygdom eller barsel. Dette kan være vanskeligt i tilfælde, hvor det er frivilligt at indbetale til socialsikringsordninger, og udgifterne til bidrag afholder unge fra at blive omfattet af sådanne ordninger. I det nuværende økonomiske klima kan det også være vanskeligt for de offentlige myndigheder at dække omkostningerne ved at øge adgangen til social beskyttelse.

Yderligere oplysninger

Rapporten om *Young people and temporary employment in Europe* (Unge og midlertidig beskæftigelse i Europa) findes på <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/studies/tn1304017s/index.htm>

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Lidia Salvatore, forskningsmedarbejder, på lsa@eurofound.europa.eu